

УДК 621.521:637.125

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ МАШИННОГО ДОЇННЯ

Шевченко І. А., д. т. н., професор, член.-кор. НААН

Алієв Е. Б., аспірант

Інститут механізації тваринництва НААН

Тел./факс: (061) 289 81 44

Викладена проблема сервісного обслуговування молочно-доїльного обладнання. Запропоновано принципи нової стратегії техніко-технологічного моніторингу молочно-доїльного обладнання. Розроблено комплект устаткування виробничого контролю техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання, що відповідає вимогам ISO 6690.

Ключові слова: доїльне обладнання, техніко-технологічні параметри, діагностика, контроль, сервіс.

Проблема. Вчасне технічне обслуговування молочно-доїльного обладнання є одним з напрямків Національного проекту «Відроджене скотарство», а саме «...сприяти розвитку інфраструктури технічного сервісу обладнання, що використовується у скотарстві...» [1]. Незважаючи на досить високий рівень розвитку доїльної техніки і молочного обладнання для комплектацій сучасних поточкових ліній доїння, якість цього сервісу залишається незадовільною. Молочні господарства не мають можливості постійно проводити планову перевірку своїх доїльних установок згідно з ISO 3918 [2], ISO 5707 [3], ISO 6690 [4], що призводить до відхилення від нормальної роботи. Доїння тварин – це складний процес функціонування біотехнічної системи «людина – машина – тварина». Машинна ланка системи має відповідати фізіологічним потребам тварин і забезпечувати: повноцінне стимулювання рефлексу молоковіддачі; якісне видоювання корів із певною періодичністю; убезпечення молочної залози та організму тварини від шкідливого впливу машини; одержання молока високої якості. Це можливо лише за умови підтримання молочно-доїльного обладнання в дієздатному стані, коефіцієнтом готовності не менше 0,98 [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Молочна галузь України перебуває в даний час в тяжкому стані. За роки незалежності виробництво молока

всіх видів стрімко зменшилось, що негативно впливає не тільки на виробників молока, молокопереробників, споживачів, а і на продовольчу безпеку країни та українську економіку в цілому.

За даними державної статистики в 2011 р. середній річний рівень виробництва молока за регіонами в основному складав 300-500 тис. т. У 2010 р., за даними Держкомстату, з надосних 11,3 млн. т на переробку надійшло тільки близько 4,8 млн. т. З них з господарств населення – 2,5 млн. т. Тобто, близько 6,5 млн. т використано на власне споживання, відгодівлю телят та поросят, реалізацію на ринках та інше [6].

Молочна галузь функціонує в надзвичайно великому діапазоні: від примітивного виробництва в приватних господарствах до сучасних спеціалізованих підприємств. За даними державної статистики в 2011 р. серед сучасних спеціалізованих підприємств виробництва молока найбільш поширеними є господарства з прив'язним утриманням худоби з наступними типорозмірами молочних ферм: 50; 100; 200; 400 голів, які за загальною кількістю господарств становлять відповідно 1314 (31,8 %), 1488 (35,9 %), 926 (22,4 %), 412 (9,9 %) [7].

На молочних фермах України переважає прив'язна технологія утримання худоби із застосуванням лінійних доїльних установок. Встановлена загальна кількість лінійних доїльних установок типу УДБ-100, УДМ-50, УДМ-100, УДМ-200 – 4140 од.

Аналіз загальної комплектації лінійних доїльних установок та їх технічного стану показує, що тільки 25 % молочних ферм мають повнокомплектні доїльні установки з усіма справними вузлами і агрегатами, тобто 75 % ферм мають некомплектні або несправні доїльні установки. Доля несправних вакуумних насосів, що знаходяться на цих фермах, складає 78 %, несправних вакуум-регуляторів – 59 %, зіпсованих вакуумметрів – 56 %. В непрацездатному стані перебуває 91 % доїльних апаратів. Правила монтажу доїльних установок дотримані тільки в 26 % ферм. Результати обстеження доїльно-молочного обладнання за станом технологічних параметрів показали, що подача вакуумних насосів не відповідає нормі у 77,8 % обстежених установок, робочий вакуумметричний тиск, в основному, завищений у 74 % випадків, коливання вакууму перевищують нормативні значення в 3-4 рази у 78 % випадків, частота пульсацій і тривалість такту смоктання не відповідають нормі у 72 % апаратів, а жорсткість дійної гуми – у 82 % доїльних апаратів (рис. 1).

В результаті оцінки впливу відхилення техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання, що виникають в результаті його відмови, на ефективність машинного доїння (рис. 2) були встановлені наслідки, що призводять до захворювання корови маститом, зниження її продуктивності та погіршення якості молока [8-9].

Рисунок 1 – Аналіз технічного стану молочно-доїльного обладнання, що експлуатується в господарствах

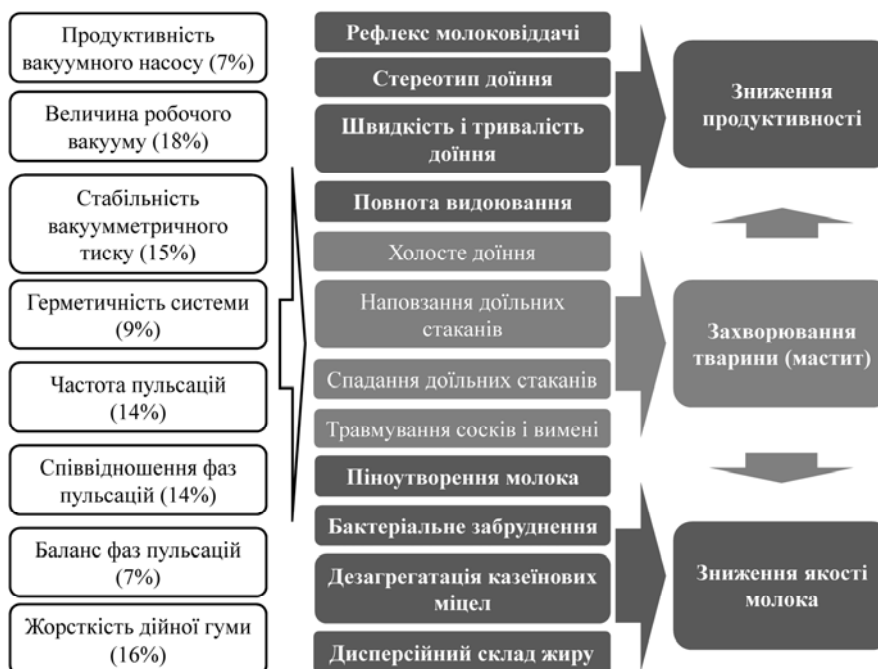

Рисунок 2 – Наслідки відхилення техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання

Мета досліджень. Розробити комплект устаткування виробничого контролю техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання та відпо-

відно до цього провести впровадження нової стратегії техніко-технологічного моніторингу.

Результати досліджень. Ефективна експлуатація молочно-доїльного обладнання молочних ферм і комплексів може бути забезпечена тільки при добре налагодженій системі технічного обслуговування і ремонту, основу якої становить виробничо-технічна база у вигляді відповідних виробничих приміщень, оснащених необхідними засобами для виконання діагностичних і ремонтно-профілактичних робіт з підтримання дієздатності машин і устаткування на достатньому рівні із забезпеченням необхідними матеріалами і людськими ресурсами. Вітчизняне молочно-доїльне обладнання у багатьох випадках не супроводжується чіткою стратегією техніко-технологічного моніторингу, що обумовлює необхідність розроблення такої стратегії (рис. 3).

Рисунок 3 – Стратегія техніко-технологічного моніторингу молочно-доїльного обладнання

Впровадження розробленої стратегії неможливе без технічного засобу для діагностики техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання. Виробники вітчизняного доїльного обладнання не тільки не надають діагностичних засобів, але і не передбачають у вакуумній системі необхідних контрольних точок для застосування методик і програмно-технічних засобів діагностики, які пропонують відомі світові виробники. У той самий час аналіз зарубіжних засобів

діагностики показує, що вони здатні визначати регламентовані міжнародними стандартами технічні параметри доїльного обладнання, а саме: максимальний, мінімальний і середній статичний та максимальний динамічний тиск (пульсації) вакуумної системи; тривалість і баланс фаз та період пульсацій; витрати повітря і частоту обертання валу вакуумного насосу. Однак їх вартість не відповідає закладеним в них функціональним можливостям (DeLaval VPR100 – 25000 грн., GEA WestfaliaSurge PulsoTest – 47000 грн.). Для вирішення цієї проблеми нами розроблено комплект устаткування для контролю вакуумметричних параметрів молочно-доїльного обладнання.

Комплект устаткування для контролю вакуумметричних параметрів молочно-доїльного обладнання містить блок живлення, клавіатуру керування, цифровий індикатор та датчик тиску, з'єднані з автоматизованою системою керування. Комплект устаткування відрізняється тим, що він містить з'єднані з автоматизованою системою керування додатковий датчик тиску, тахометричний датчик та датчик витрат повітря. Автоматизована система керування виконана у вигляді мікроконтролера з аналого-цифровим перетворювачем та зовнішнім запам'ятовуючим пристроєм, а цифровий індикатор представлений у вигляді графічного LCD-дисплею (рис. 4).

Рисунок 4 – Комплект устаткування контролю вакуумметричних параметрів молочно-доїльного обладнання

Для визначення економічної доцільності розроблення комплексу устаткування було проведено попереднє техніко-економічне обґрунтування впровадження розробленої стратегії з комплектом устаткування. Розрахунок економічних показників здійснено на базі ферми з прив'язною технологією утримання на 100 дійних корів, з лінійною доїльною установкою типу «УДМ-100». Результатом впровадження стратегії та комплексу устаткування є підвищення якості молока до I гатунку, надоїв до 10 % і терміну експлуатації доїльної установки на 50 %. За розрахунками річний економічний ефект від експлуатації перспективного технічного засобу складає 17057 грн., термін окупності додаткових інвестиційних вкладень – 0,4 року, верхня межа ціни комплексу устаткування – 9800 грн.

Висновки. Згідно із завданнями, поставленими в національному проєкті «Відроджене скотарство» розроблені принципи нової стратегії техніко-технологічного моніторингу молочно-доїльного обладнання, що спрямовані на підвищення якості виконання технологічного процесу виробництва молока, і розроблено комплект устаткування виробничого контролю техніко-технологічних параметрів молочно-доїльного обладнання, що відповідає вимогам ISO 6690.

Перелік посилань

1. Національний проєкт "Відроджене скотарство" / Міністерство аграрної політики та продовольства України, Національна академія аграрних наук України // [Текст, таблиці, додатки]. – К.: ДІА, 2011. – 44 с.
2. ISO 3918. Milking machine installations – Vocabulary. – Geneva, Switzerland: The International for Standardization Organization, 2007. – 42 p.
3. ISO 5707. Milking machine installations – Construction and performance. – Geneva, Switzerland: The International for Standardization Organization, 2007. – 52 p.
4. ISO 6690. Milking machine installations – Mechanical tests. – Geneva, Switzerland: The International for Standardization Organization, 2007. – 46 p.
5. Карташов Л. П. Контрольное оборудование для машинного доения коров / Л. П. Карташов. – М.: Россельхозиздат, 1983. – 96 с.
6. Статистичний збірник "Сільське господарство України" за 2010 рік / за ред. Ю. М. Остапчука. – К.: Державна служба статистики України, 2011. – 384 с.
7. Кудлай І. М. Перспективи розвитку доїльного обладнання в Україні / І. М. Кудлай, В. І. Смоляр. – Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету, 2009, Вип. 2 – № 9.d
8. Борозний В. А. Техническое состояние доильного оборудования и организация сервисного обслуживания на молочных фермах / В. А. Борозний, В. П. Плотников / XI Международный симпозиум по машинному доению сельскохо-

зайственных животных, первичной обработке и переработке молока: Труды. – Казань – М.: 2003. – С.71-75 с.

9. Гольденфанг А. В. Результаты производственных испытаний некоторых типов доильного оборудования / А. В. Гольденфанг, М. И. Петрова, Л. В. Колонин / XI Международный симпозиум по машинному доению сельскохозяйственных животных, первичной обработке и переработке молока: Труды. – Казань – М.: 2003. – С.59-63 с.

IMPROVING QUALITY OF TECHNOLOGICAL PROCESS MACHINE MILKING

Summary. The problems of service dairy milking equipment. The principles of the new strategy of technical and technological monitoring of dairy milking equipment. Developed a set of industrial control equipment technical and technological parameters of milking equipment that meets the requirements of ISO 6690.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МЕХАНІЗАЦІЇ ТВАРИННИЦТВА**

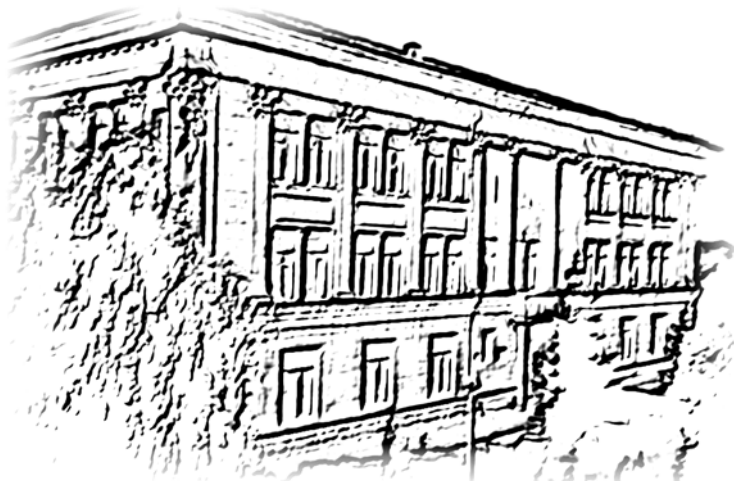

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**МЕХАНІЗАЦІЯ, ЕКОЛОГІЗАЦІЯ
ТА КОНВЕРТАЦІЯ БІОСИРОВИНИ
У ТВАРИННИЦТВІ**

Випуск 1 (9)

**Запоріжжя
2012**

УДК 631.3:[578.08:591.5

Механізація, екологізація та конвертація біосировини у тваринництві // Збірник наукових праць Інституту механізації тваринництва Національної академії аграрних наук України. – Вип.1(9). – Запоріжжя: ІМТ НААН, 2012. – 120 с.

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень з питань механізації, екологізації, електрифікації, автоматизації технологічних процесів виробництва та первинного перероблення продукції тваринництва і конвертації біосировини.

Для науковців і спеціалістів сільського господарства.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації. Серія КВ № 13976-2949Р від 11.04.2008 р.

Редакційна колегія

Головний редактор –

Шевченко І. А., член-кор. НААН, доктор технічних наук, директор ІМТ НААН

Члени редакційної колегії: **Адамчук В. В.**, академік НААН, доктор технічних наук, ННЦ «ІМЕСГ»; **Голуб Г. А.**, доктор технічних наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України; **Дідур В. А.**, доктор технічних наук, ІМТ НААН; **Шацький В. В.**, доктор технічних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет; **Луценко М. М.**, доктор сільськогосподарських наук, академік АНУ, УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого; **Ревенко І. І.**, доктор техн. наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України; **Савін В. В.**, доктор ф.-м. наук; **Безпалов Р. І.**, кандидат технічних наук, ІМТ НААН України; **Ляшенко О. О.**, завідувач лабораторії ІМТ НААН; **Павліченко В. М.**, кандидат біол. наук, ІМТ НААН; **Парієв А.О.**, кандидат технічних наук, ІМТ НААН

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту механізації тваринництва

Національної академії аграрних наук України

Протокол № 1 від 6 січня 2012 року

Адреса редакції: ІМТ НААН, острів Хортиця, Орджонікідзевський р-н, м. Запоріжжя, 69017
Тел./факс: (061) 289 81 44
E-mail: imtuaan@ukr.net

Усі статті проходять обов'язкове рецензування членами редакційної колегії, докторами наук з відповідного профілю наук або провідними фахівцями (докторами наук) інших наукових і освітніх установ. Статті написані здобувачами, аспірантами і кандидатами наук обов'язково представляє доктор наук з відповідного профілю.

Збірник наукових праць Інституту механізації тваринництва НААН включений до переліку науково-фахових видань України (постанови Президії Вищої атестаційної комісії України № 1-05/6 від 2 липня 2008 р., №1-05/5 від 1 липня 2010 р.).

ISSN 2075-1591

© Інститут механізації тваринництва НААН, 2012

ЗМІСТ

	С.
<i>Шевченко І. А., Алієв Е. Б.</i> Підвищення якості виконання технологічного процесу машинного доїння	3
<i>Тісліченко О. С.</i> Розробка та визначення метрологічних характеристик експрес-аналізатора кислотності молока	10
<i>Луц П. М.</i> Ідентифікація теоретичної моделі процесу зневоднення пивної дробини на основі експериментальних досліджень	20
<i>Воронін Л. С., Троїцька О. О.</i> Основні принципи техніко-технологічного формування та розвитку систем кормозабезпечення органічного тваринництва	27
<i>Лисенко Д. М.</i> Кількісні показники роботи барабанного фракціонера сухої листостеблової маси	38
<i>Парієв А. О., Коротченко Т. М., Анісімова О. П.</i> Збільшення виробництва молока шляхом реконструкції існуючих молочних ферм	46
<i>Луц С. М.</i> Обґрунтування технологічного процесу роздачі солом'яної підстилки при безприв'язно-боксовому утриманні ВРХ	56 4 с
<i>Ковязин А. С., Долгих Д. А.</i> Обоснование расстояния между осями грунтовых теплообменников	4 с
<i>Поволоцький А. А., Ляшенко О. О.</i> Обґрунтування продуктивності машини для приготування компостів в буртах	5 с
<i>Кисельов О. В., Комарова І. Б., Бакарджієв Р. О.</i> Порівняння результатів рівняння регресії з незадіяним і задіяним рангом	
<i>Бакарджієв Р. О.</i> Термообробка при відновленні зношених деталей на ремонтних підприємствах	